

феноменальним, багатоаспектним, логічно вписується у світовий літературний процес і аналізується відповідно до вироблених наукою критеріїв,

що й створює передумови для подальшого аналізу місткого арсеналу зображально-виражальних засобів від мікро- до макрорівнів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Піхманець Р. Василь Стефаник і становлення українського модернізму. *Українознавчі студії*. 2000. № 2. С. 94–117.
2. Білоус О. Творчість Василя Стефаника як ланка причинного зв'язку між рецепцією та перекладом. *Наукові записки*. Серія «Філологічні науки». 2000. Вип. 104 (1). С. 224–227.
3. Павличко С. Дискурс модернізму в українській літературі. Київ : Либідь, 1999. 447 с.
4. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / за ред. М. Зубрицької. 2-е вид., доп. Львів : Літопис, 2001. 832 с.
5. Цюп'як І. Українська новела 20–80-х рр. ХХ ст. в контексті сучасних інтерпретацій. Дніпропетровськ : НГУ, 2013. 197 с.
6. Айдинян Р. Понятіе религии и генезис религиозно-мистических представлений. *Категории исторических наук* : сборник статей. Ленинград, 1988. 320 с.
7. Кормин Н. Онтология эстетического. Москва : Наука, 1992. 117 с.
8. Стефаник В. Кленові листки. Київ : Дніпро, 1987. 237 с.
9. Нечиталюк М. Мов океан глибокого чуття... *Кленові листки* / В. Стефаник. Київ : Дніпро, 1987. С. 5–16.
10. Піхманець Р. Із покутської книги буття. Засади творчого мислення Василя Стефаника, Марка Черемшини і Леся Мартовича : монографія. Київ : Темпора, 2012, 580 с.

УДК 821.161.2

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2021.18.52>

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В РОМАНІ МАКСА КІДРУКА «ДОКИ СВІТЛО НЕ ЗГАСНЕ НАЗАВЖДИ»

CURRENT PROBLEMS OF MODERN UKRAINIAN SOCIETY IN MAX KIDRUK'S NOVEL "UNTIL THE LIGHT GOES OUT FOREVER"

Чонка Т.С.,

orcid.org/0000-0002-5567-813X

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри філології (українське відділення)

Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці ІІ

У статті здійснено аналіз роману «Доки світло не згасне назавжди» сучасного українського письменника Максима Кідрюка крізь призму досліджуваної тематики. Охарактеризовано спектр суспільно-етичних та філософсько-психологічних питань, порушених у тексті. Констатовано, що в романі висвітлено низку актуальних для сучасного українського суспільства проблем: якості освіти; взаємин між підлітками, батьками й дітьми (та загалом у родині); вимушене заробітчання поза межами країни, наслідками якого є розпад сімей, зростання дітей без батьківської опіки тощо. Доведено, що фантастичну сюжетну лінію можемо трактувати як візуалізацію тієї боротьби, яка ведеться в душі героїні та, припускаємо, є інтерпретацією фрейдівського вчення про неможливість гармонійного поєднання в людині трьох елементів: природного «я», раціоналістичного «я» та морального «я» («над-я»), що породжує різноманітні психози. Досліджено специфіку авторського стилю – шляхом поєднання фантастики і науки розкривати нагальні проблеми суспільства. Акцентовано на своєрідності побудови діалогу «автор – герой – читач», який передбачає шлях інтерпретації твору на засадах інтелектуальної гри. Автор пропонує читачеві змістовні епіграфи, які можемо схарактеризувати як сконцентрований ідейний зміст розділів; список рекомендованої для прослуховування під час роману музичних творів, самі назви і зміст яких можемо вважати додатковим суттєвим тлом для основних подій сюжету. Уперше запропоновано додаток для Android та IOS, який містить матеріали для візуалізації локацій, де відбуваються події твору, і додаткову інформацію щодо сюжетних ліній. Митець скеровує читача до свого попереднього роману «Не озирайтесь і мовчи», головний герой якого, Марк Грозан, не випадково є героєм і роману «Доки світло не згасне назавжди».

Бачимо необхідність у подальшому дослідженні «метароману» «Зазирни у мої сни» (2016 рік), «Не озирайтесь і мовчи» (2017 рік) та «Доки світло не згасне назавжди» (2019 рік) у ракурсі досліджуваної тематики, убачаючи необхідність введення їх до програм для загальноосвітніх та вищих навчальних закладів.

Ключові слова: сучасна українська література, ідіостиль, діалог «автор – герой – читач».

The article focuses on the analysis of the novel "Until the light goes out forever" of the modern Ukrainian writer Max Kidruk through a prism of the theme under investigation. The range of socio-ethical and philosophical-psychological issues raised in the text is characterized.

It is stated that the novel highlights a number of issues relevant to modern Ukrainian society: the quality of education; relationships between adolescents; parents and children (and in the family in general); forced employment outside the country, which results in the breakdown of families, the growth of children without parental care and so on. It is proved that the fantastic plot line can be interpreted as a visualization of the struggle that takes place in the soul of the heroine and, we assume, is an interpretation of Freud's doctrine of the impossibility of harmonious combination of three elements: natural "I", rationalist "I" and moral "I" ("super-I"), that gives rise to various psychoses.

The specifics of the author's style is studied – by combining fiction and science to reveal the urgent problems of the society. Emphasis is placed on the originality of the dialogue "author – hero – reader", which provides a way of interpreting the work on the basis of an intellectual game. The author offers the reader meaningful epigraphs, which can be characterized as a concentrated ideological content of sections; a list of musical works recommended for listening during the novel, the names and content of which can be considered as an additional essential background for the main events of the plot.

For the first time, an application for Android and IOS, which contains materials for visualizing the locations where the events of the work take place and additional information about the plot lines has been proposed. The writer directs the reader to his previous novel "Do not look back and be silent", the protagonist of which, Mark Grozan, is not accidentally the hero of the novel "Until the light goes out forever".

We see the need for further study of the "meta-novel" "Look into my dreams" (2016), "Do not look back and be silent" (2017) and "Until the light goes out forever" (2019) in the perspective of the researched topic, seeing the need to introduce them to programs for secondary and higher educational institutions.

Key words: modern Ukrainian literature, idiostyle, dialogue "author – hero – reader".

Постановка проблеми. Актуальність дослідження творів сучасної української літератури беззаперечна. Відрадно зазначити, що з кожним роком якість цієї літератури зростає. Творча постать Макса Кідрука привертає увагу неординарними, експериментаторськими творами та щирим бажанням письменника вести живий діалог зі своїм читачем, про що свідчать його тури, зокрема й #101містоДНБ, та запрошення до спілкування в кінці кожної його книги. Варто зазначити, що М. Кідрук експериментує насамперед із метою долучити до читання молодь, на чому митець акцентує під час кожної презентації. Тому вбачаємо необхідність у літературознавчих коментарях, які допоможуть читачеві якнайповніше відкрити для себе творчість письменника-сучасника і сприять розумінню актуальних проблем сучасного суспільства, представлених у ній.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Творчість молодого українського письменника Макса Кідрука стала об'єктом студій Т. Бондаренко, яка дослідила індивідуальний стиль митця на прикладі творів «Бот», «Твердиня», «Навіжені в Мексиці», «Навіжені в Перу» і «Трансфер»; Л. Костецької – жанр трилеру й образи-символи в романі автора «Не озирайся і мовчи», О. Мороз – оніми в художньому дискурсі М. Кідрука на матеріалі роману «Твердиня», О. Огульчанської – своєрідність хронотопу в романі «Де немає Бога», Г. Овсяницької – жанровий симбіоз твору «Доки світло не згасне назавжди», І. Пасько – жанрові та стильові особливості романів «Бот» та «Бот: Гуаякільський».

Сам автор назвав роман «Доки світло не згасне назавжди» соціальною драмою і науковою фан-

тастикою, «яка має під собою жорстке наукове підґрунтя», він також заперечив жанрове визначення свого твору як медичний трилер. Ми погоджуємося з думкою Г. Овсяницької, що роман усе ж таки містить і елементи трилера, готики, наукової фантастики, авантюрного роману та соціальної драми – через гостросюжетність і тканину проблем, яку письменник розгортає перед читачем [Див.: 3].

Постановка завдання. Отже, предметом даної наукової розвідки став роман сучасного українського письменника Макса Кідрука «Доки світло не згасне назавжди» (2019 р.). Нашою метою є інтерпретація проблематики твору та дослідження специфіки ідіостилу письменника.

Виклад основного матеріалу. Макс Кідрук – письменник-інтелектуал, який ставиться до написання своїх творів як до ґрунтовної наукової праці: студіює чимало наукової літератури. За словами самого письменника, роман «Доки світло не згасне назавжди» ґрунтується на наукових фактах щодо людської фізіології, зокрема про перевиробництво нейронних зв'язків (синапсів) у мозку немовлят. Для кращого розуміння роботи людського мозку автор зазначив низку науково-популярних книг, як-от: Дін Бернетт, «Наш дивакуватий мозок», Брюс Худ, «Ілюзія Я, або Ігри, в які з нами грає мозок», Лоран Коен, «Дивовижні історії про мозок <...>», Кайя Норденген, «Мозок усемогутній», Ерік Кендел, «У пошуках пам'яті <...>», Тімоті Верстінен та Бредлі Войтек, «Мозок Зомбі. Науковий підхід до поведінки ходячих мерців». Спілкується із професіоналами в різних галузях людської діяльності (для більшої достовірності автор консультувався з лікарем-анестезіологом щодо медичних аспектів, учителькою

математики щодо поведінки старшокласників та ЗНО, правником щодо юридичних нюансів під час ДТП). Ретельно підбирає епіграфи та музику: усі 15 епіграфів є цитатами з пісень британського гурту “Iron Maiden” – одного з улюблених гуртів письменника, яку пропонує для прослуховування під час прочитання даного тексту. Вагомими в контексті роману є вже самі назви пісень, які ми переклали з англійської: «1. Сам по собі. 2. Фальшивий біль. 3. Зламаний. 4. Під сонцем. 5. Дзеркало милосердя. 6. Танець смерті. 7. Перископ. 8. Пам’ятаю коли. 9. Народжені у 58 році. 10. Підніми мене. 11. Я сказав «привіт». 12. Липневий дощ. 13. Підніміть свій прапор. 14. Кохання потрапило в пекло. 15. Суїцидальні листи. 16. Прошу прощення. 17. Кожна частинка мене. 18. Дорога. 19. Ніколи там. 20. Остання нагорода. 21. Я відмовляюся. 22. Коли сходять легенди. 23. Підніміться над припливами. 24. Врятуй мене. 25. Допоможи. 26. Залишайся зі мною. 27. Чи сонце коли-небудь зійде?» [1, с. 549]. Вони, як і епіграфи, є вагомими позасюжетними елементами, без яких неможливо зрозуміти авторський задум роману, адже слугують не лише музичним тлом для читання – їхні слова (ще раз наголосимо – навіть самі назви) можна інтерпретувати як складову частину основних емоційно-психологічних ліній твору.

Для роману «Доки світло не згасне назавжди» автор зі своєю командою розробив додаток для Android та IOS, який містить матеріали для візуалізації локацій, де відбуваються події твору, та (що найважливіше!) подає додаткову інформацію щодо сюжетних ліній персонажів: батька головної героїні Григора Ситника та його першої дружини Уляни Джикії, учителя Якова Чорная й Анни Ославської, зокрема читач має змогу прочитати і щоденник Анни, у якому розкрито науково-фантастичне тлумачення дивних снів, які бачать Анна й Рута. Автор розповідає продовження історії Марка Грозана – головного героя попереднього роману «Не озирайся і мовчи» (2017 р.), з яким він пропонує читачеві поспілкуватися в месенджері (новаторський прийом М. Кідрука з метою залучення до читання молоді). Однозначно, цей персонаж з’являється у творі не випадково (саме тому в мобільному додатку автор скеровує свого читача до цього роману), адже Марк потрапив до паралельної реальності внаслідок ряду проблем, з якими, на жаль, усе частіше стикаються підлітки в нашому реальному світі.

Усі ці підказки подає автор своєму читачеві в передмові [1, с. 5–7] та післямові [1, с. 549–556], з яких, по суті, і потрібно починати прочитання

роману: читач, який уже має досвід знайомства із творчістю М. Кідрука, знає про це.

Обов’язковим для об’єктивного сприйняття тексту є перегляд авторської відеопрезентації роману [Див.: 2], адже саме в ній письменник надає всі необхідні орієнтири для вдумливого читача, що є першим кроком до творчого діалогу. Під час презентації митець наголошує, що в романі поєднані соціальна драма й фантастика, яка має жорстке наукове підґрунтя. Ми підемо услід за автором і почнемо наш аналіз із визначення саме соціально-психологічних проблем, порушених у ньому. Насамперед варто виокремити проблеми стосунків дітей і батьків та спілкування між підлітками.

Головна героїня – 17-літня Рута Статник – дівчина з яскравою екзотичною зовнішністю, яка передалася їй у спадок від матері, Аліни Алієвої – казашки, та неординарним світоглядом, сформованим під впливом читання книжок, рекомендованих її шкільним учителем Яковом Чорнаєм, серед яких твори Девіда Мітчелла, Ханью Янагіхару, Джонатана Франзена, Хлої Бенджамін тощо. «Шукачі безсмертя» Хлої Бенджамін, на нашу думку, опинилися в цьому переліку не випадково, адже в романі йдеться про можливість передбачати майбутнє і про вибір між реальністю й ілюзією, минулим і майбутнім, а це саме ті екзистенційні моменти, які доведеться пережити і Руті. Отже, це ще один крок автора у грі зі своїм читачем.

Починається роман непривабливою сценою опису процесів «нудоти й блювоти дівчини, накачаної алкоголем» – що може бути реальнішим... Сестри Рута пояснила: «Я намагалася розповісти Ларі про сварку з батьком, але йому не до того було. Мені стало геть хріново, і я взялася пити. Разом з усіма. Хлебгала все, що під руку лізло: текілу, горілку, якусь коричневу бурду <...>» [1, с. 24]. Проте для Руті все завершується набагато трагічніше: скориставшись її непритомним станом, Бодя Лаврик (Лара), по суті, гвалтує дівчину, про що вона навіть не здогадується, поки не дізнається, що вагітна. Отже, напередодні ЗНО й випускного вона завагітніла від хлопця, якого навіть і не кохала. Лара, звичайно ж, не готовий брати відповідальність на себе, тому просить Руту позбавитися дитини. За порадою сестри Індії дівчина просить допомоги в матері, яка не змогла приховати правди від чоловіка. Григор не може стримати свого гніву і звинувачує доньку в її ганебних учинках, забороняє робити аборт. Рута в усьому звинувачує батька: якщо б він не влаштував їй скандалу через те, що вона рекламувала нижню білизну, вона б не втекла з дому, не напилася б так, що й не пам’ятала про звалтування,

а отже, не було б цих проблем. Небажання порозумітися, звинувачення одне одного в усіх нещастях призводять до ще гірших наслідків, насамперед до спроби самогубства Рути. Читач мимоволі починає співчувати героїні й засуджує Григора, адже бачить ситуацію крізь призму її емоцій. І тут варто звернутися до авторських «підказок», до «додаткових гілок сюжетного дерева» (за висловом М. Кідрука) у додатках. Одна з історій, подана поза основним сюжетом, відіграє далеко не другорядну роль, бо психологічно обґрунтовує й пояснює мотиви поведінки Григора. З основного сюжету читачеві відомо, що батько Рути змінився після смерті старшого сина від першого шлюбу, Дем'яна, який розбився на машині, подарованій батьком на вісімнадцятиліття. Проте лише історія стосунків Григора з його першою дружиною Уляною Джикією, подана в мобільних додатках [Див. посилання 1, с. 39], розставляє всі крапки над «і»: Уляна звикла міняти хлопців, як рукавички, виходить заміж за Григора заради квартири, яку «Азовмаш» давав лише сімейним (проте жертва виявилася марною, бо квартири їм так і не дали); вона народжує небажаного сина й зовсім не опікується хлопчиком, віддавши його на виховання чужій людині, розкошує за гроші, які пересилає їй Григорій із заробітків з Індії. Коли Дем'янові виповнилося чотири, Уляна викрадає всі Григорові заощадження за чотири роки й тікає до коханця за кордон, залишивши чоловікові Дем'яна. Григорій розірвав контракт в Індії, щоб бути із сином, без роботи, без дружини залишився з дитиною на руках, виховав до 18 років, подарував машину – втратив його і дізнався, що Дем'ян – не його син, що його стільки років обдурювали: «Він не знав, як тепер жити з усім цим, і дратівлива неспроможність визначитися зі ставленням до власного минулого поволі підточувала його, аж поки чоловік не став усередині пошрамованим і крихким, як шматок старого дерева, загризений ушент короїдами». Григорій ні з ким із близьких не поділився своїм болем, спочатку запив, опісля повністю віддався релігії: від веселого, життєрадісного чоловіка й турботливого батька залишилася лише тінь. Як бачимо, Григорій теж заслуговує на співчуття. Проте його вибір – це теж утеча від реальності, яка зробила нещасливою його родину. На жаль, утеча від проблем, якою б вона не була, це завжди «темрява», яка засмоктує людину, віддаляє її від повноцінного життя в суспільстві й родині. Відповідно, «темрява», яка засмоктувала Руту в її снах, не така вже й фантастична.

Ще однією причиною непорозуміння Рути з батьками є вибір майбутньої професії: дівчина мріє стати письменницею, проте її мати бачить молодшу доньку лікарем (у випадку зі старшою

Індією, яка мріяла стати дизайнером, материні плани реалізувалися – Індія навчалася на третьому курсі медичного університету). Краще за рідну сестру розуміє ці проблеми наречений Індії Ілля Ісаєв, адже він сам пережив подібне насильство з боку батька, який, володіючи мережею стоматологічних клінік, змусив сина вступити на стоматологічний факультет Тернопільського медичного університету (крім того, батько Іллі неодноразово проявляв і фізичне насилля щодо дружини й сина, що одного разу навіть призвело до важких тілесних ушкоджень). Тому Ілля щиро співпереживав Руті, про що неодноразово говорив з Індією: «<...> якщо це робить її щасливою, чому вона має відмовлятися? Навіть якщо їй зараз не вдається», проте дівчина чомусь дивно відреагувала: «Вона таки стане лікаркою, а її молодша сестра може стати тим, ким мріяла», вона образилася на Іллю через те, що той на боці Рути. «В Іллі крутилось на язичі: тому що це правильно – боротися за те, у що віриш, що мрії – це чи не найважливіше з усього, за що слід триматися в житті <...> Я захищаю Руту, бо її не захищася ти <...> Ти повинна завжди ставати на її бік» [1, посилання на мобільний додаток, с. 85]. У своєму житті Ілля пережив подібну ситуацію: йому було важко, бо не мав нікого, кому б міг розповісти, що його на перший погляд ідеальна родина якраз навпаки – є справжнім пеклом. Батько вперше зламав йому руку, коли Іллі було лише шість років, постійно бив дружину – і це просто так, бо йому чомусь це подобалося; після того, як Ілля, захищаючи матір, потрапив від побоїв батька до лікарні, Георгій Ісаєв припинив його бити, завів собі коханку, з якою жив в особняку за містом, далі іншу, а коли постарів, то все частіше з'являвся на квартирі, де жив Ілля з матір'ю, насолоджуючись відчуттям, що вони його бояться. В Іллі не було рідних сестер чи братів, проте він мав брата Левка, якого в родині після одного випадку нарекли схибленим і всі почали сторонитися його, усі, крім Іллі, який продовжував підтримувати брата попри все, «бо той був єдиний, на чію підтримку він міг сподіватися, коли сам був малий». Він був упевнений у тому, що Рута завжди буде на боці сестри й переконував у цьому Інді: «Твоя сестра стоятиме за тебе горою. Завжди <...> І те, що ні я, ні ти не пішли тим шляхом, яким прагнули би піти, не причина ставитися до неї так, наче вона перед тобою чимось завинила».

Знайомлячи читача з Богданом Лавриком (Бодою, Ларою), хлопцем головної героїні, письменник ніби побіжно повідомляє про те, що його батьки розлучилися три роки тому, мати перебра-

лася до Тернополя, а син залишився жити в батьковому будинку в Колоденці сам, бо батько Лари вже майже десять років працював у Португалії, і Богдан, закінчивши школу, на канікулах «побував у нього й допомагав на будівництві. Нелегально, звісно. За три неповні місяці хлопець заробив достатньо, щоб дорогою додому купити в Польщі старезний «мерседес». За документами машина була 1990 р. випуску, хоча після повернення до України Лара вичитав в Інтернеті, що модель 230TE не випускають ще з 1986-го <...>» [1, с. 15]. Новаторством М. Кідрука є введення до тексту твору візуалізації певних об'єктів, як, наприклад, номерного знака машини – крупним шрифтом “PL WRA 56775” [1, с. 15] – ця нібито незначна деталь є концептуально вагомою для подальшого розвитку подій у романі. Саме на цій машині з польськими номерами, незареєстрованій в українській базі на справжнього власника, Лаврик здійснив смертельний наїзд на Іллю Ісаєва. «Свій» адвокат пояснив Ларі, що той спокійно може уникнути відповідальності за смерть хлопця, покинувши машину.

Проте повернемося до фантастичного в романі: саме після спроби суїциду Рита відчула екзистенційний страх утрати життя, зрозуміла, що всі проблеми можна вирішити, саме тоді з'ясувала, що у снах, які вона бачила з дитинства, вона може змінювати минуле. Після того, як дівчина змінила перебіг подій, що спричинили її вагітність, у снах її почали переслідували істоти, зовні подібні на її рідних, які бажали її смерті. Простежуємо в даному контексті беззаперечні перегуки із вченням З. Фрейда, який розглядав людину як поєднання трьох елементів: природного «я» (носій плотських бажань та інстинктів), раціоналістичного «я» (розважлива, суха й фальшива свідомість) та морального «я» (тобто підсвідомість людини), яке З. Фрейд називає ще «над-я», – надсвідомість, яку суспільство нав'язує людині. Як наслідок, між усіма елементами особистості точиться боротьба, що породжує різноманітні комплекси, тобто психози, і саме підсвідомість стимулює людську діяльність, зокрема художню творчість (пригадаймо, що Рута мріє стати письменницею).

Важливо усвідомити, що саме в людині закорінене зло, приховане тваринне начало, тому вона ніби перебуває на краю прірви, яка таїться в її душі. Тож добро мусить збороти зло в самій людині, у її душі, що дасть змогу змінити й оточення навколо неї, і людство загалом. Ця боротьба між світлом і темрявою відбувається в Рутиних снах, коли її підсвідоме починає перемагати. Отже, спасіння

Рути залежить насамперед від неї самої, від її внутрішнього вибору між світлом і темрявою, адже кожна людина своїми вчинками створює цю ауру навколо себе, реалізовує власну екзистенцію. Отже, фантастичну сюжетну лінію можемо трактувати як візуалізацію тієї боротьби, що ведеться в душі героїні: коли тобі 17, то нерідко здається, що весь світ проти тебе (можливо, тому потвори у снах Рути мали вигляд її найближчого оточення, зокрема батьків і сестри), особливо якщо це оточення, як тобі видається, не хоче сприймати тебе такою, як ти є, засуджує твої вчинки, не сприймає твої плани і мрії, намагається нав'язати своє бачення твого життя.

Вагомими для інтерпретації авторського задуму є цитування світових письменників у романі (ще один авторський виклик для інтелектуального читача): у розмові із сестрою Індіа, зокрема, характеризує свої стосунки з Іллею словами Карлоса Руїса Сафона: «Важить не те, що тобі дають, а те, чим заради тебе поступаються» [1, с. 84]. Саме ці слова спонукають Руту змінити минуле: «Вона спробувала розрулити все правильно, природним шляхом, і не змогла <...> Ілля мертвий, Інді її ненавидить, батьки вважають божевільною. Їй нема за що чіплятися в цій реальності. І водночас вона знала, що може все виправити. Достатньо лише перенестись у сновидінні в той день, коли загинув Ілля, і врятувати хлопця. І тоді все стане так, як було» [1, с. 414]. Рута постає перед екзистенційним вибором – повернути до життя нареченого сестри, ризикуючи власним життям, чи залишитися живою, але чужою для своїх рідних. У її свідомості чітко відлунюють слова Анни: «Ніщо не дається просто так. Безжальний світ завжди знайде спосіб помститися <...> Облиш минуле <...> Ніякі жертви не виправлять того, що вже сталося. Ти повинна навчитися жити, пам'ятаючи минуле, але не змінюючи його. Ти маєш навчитися жити з помилками – не відпускати їх, не шукати ефемерного полегшення, просто жити далі, давши спокій тому, що відбулося <...> Нікому не буде діла до всього, що ти назмінювала, якщо не буде тебе» [1, с. 361, 364–365]. Проте вона обирає життя Іллі і щастя сестри, після чого ні на мить не могла заснути, бо темрява наздоганяла її, а істоти завжди були поряд, не залишаючи їй права на спасіння.

Фінал роману відкритий: після видалення Тимофієм Русецьким *locus coeruleus*, що відповідає за фазу швидкого сну (на думку Анни, його видалення могло врятувати їх від істот), Рута впадає в парасомнію (розлади сну, викликані психічними, неврологічними або соматичними

захворюваннями, які супроводжуються нічними жахами, галюцинаціями або викликають сонний параліч). Рута в той час спостерігала у своєму сні, як «хмари розійшлись, і розпаленіле літнє сонце <...> засліпило її» [1, с. 542]. Годинник на смартфоні весь час показував 9:19, проте заряд батареї з 96 впав до 93, «удалині над пагорбами розгорталося сіре полотнище дощу. Тхнуло сирою землею <...>» [1, с. 545]. Лікар констатував, що її розум і мислення перебувають у стані невизначеності і він, на жаль, не знає, як довго це триватиме.

Песимістичними є слова останньої пісні “Five Finger Death Punch” “Will The Sun Ever Rise” («Чи сонце коли-небудь зійде?»), рекомендованої автором. Проте згадаймо назву роману «Доки світло не згасне назавжди» і сонце, яке зупинилося над

головою Руди в її сонному паралічі, – гра слів, яку автор і пропонує розгадати своєму читачеві. Пісня завершується запереченням – «ні», не зійде, але назва роману і сонце у фіналі все-таки дають підстави читачеві сподіватися на happy end попри те, що щасливий кінець не є властивим творам Макса Кідрука.

Висновки. Наше дослідження дає підстави констатувати, що специфікою авторського стилю Макса Кідрука є поєднання фантастики і науки з метою розкриття нагальних проблем суспільства, які стосуються кожної окремої родини й людини; письменник будує свій твір на засадах інтелектуальної гри-діалогу «автор – герой – читач», який і визначає шлях інтерпретації твору.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Кідрук М. Доки світло не згасне назавжди : роман. Харків : Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2021. 560 с.
2. Кідрук М. Доки світло не згасне назавжди : презентація. URL: http://www.youtube.com/watch?v=PSsI7n3iO_0 (дата звернення: 10.08.2021).
3. Овсяницька Г. Жанровий симбіоз твору М. Кідрука «Доки світло не згасне назавжди». URL: http://ukrlit-2017.blogspot.com/2020/02/blog-post_57.html (дата звернення: 10.08.2021).